

שיטתם כניסיון לייצג את החיים הטיפוסיים דווקא ולא כאמצעי לנתק את חיי האדם משטפם הטבעי.

על פי הצעתו, המחלוקת במשנתנו מקבילה למחלוקת במשנה במסכת סוכה העוסקת במספר הסעודות שהאדם חייב לאכול בסוכה:

ר' אליעזר אומר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה וחכמים אומרים אין לדבר קצבה חוץ מלילי יום טוב ראשון של חג בלבד.

(סוכה ב, 1)

רבי אליעזר דורש שהסוכה תייצג את הבית הטיפוסי ולכן צריך לאכול בה שתי ארוחות בכל יום, כפי מנהגו הרגיל של האדם. לעומת זאת, לדעת חכמים דמיון הסוכה לבית שואף להיות לא רק דמיון חיצוני והתנהגותי אלא גם להתחקות על התחושה הפנימית של האדם שהוא "בבית". ממילא מחויבת מצוות הסוכה לשמר את תחושת החופש לאכול ולהימנע מאכילה, כרצונו. (ראה תלמוד בבלי, סוכה כז ע"א: "מ"ט דר' אליעזר תשבו כעין תדורו מה דירה [סעודה] אחת ביום ואחת בלילה אף סוכה אחת ביום ואחת בלילה. ורבנן כדירה מה דירה אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל אף סוכה נמי אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל"). בהקשר זה יש לציין שרבי אליעזר נחשב לממשיך גישת בית שמאי, עיין בספרו של גילת, רבי אליעזר, בעיקר בפרק הראשון.

כפי שיתברר בהמשך ביחס לשיטת בית הלל, דומה הדרך המוצגת כאן להסברו של קנוהל כי "הסרת המסגרת הטכסית הופכת את הקריאה למעשה המשולב בעיצומם של חיי המעשה..." (עמ' 21).

2 תודתי לידידי היקר יהודה גליק שהעיר לי על כך.

3 על הקישור שבין מחלקות בית שמאי ובית הלל כאן לתפיסות כלליות שלהם ביחס לקדושה כבר עמד קנוהל (קריאת שמע, עמ' 26). שניים מבין המקורות שמופיעים בהמשך הפרק מוזכרים כבר אצלו: הגמרא מביצה והקטע מאבות דרבי נתן.

4 הסבר זה למחלוקת בית שמאי ובית הלל, אם הבריאה מתייחסת לעבר או להווה, הוא על בסיס התלמוד הירושלמי (על אתר). לבבלי הסבר אחר לשיטת בית הלל (בבלי, ברכות נב ע"ב).

5 הדברים נובעים במישרים מפירושו של הבבלי למשנה זו: "ובית הלל, מאי טעמא לא אמרי כבית שמאי? – דקא אמרת ראייה עדיפא, דעולה כולה לגבוה אדרבה, חגיגה עדיפא, דאית בה שתי אכילות." (בבלי, חגיגה ו ע"א).

6 אסמכתא לתפיסת בית שמאי שהקדושה נמצאת מעל למציאות אפשר לדרוש: שמאי, שמים.

7 פורסם לראשונה אצל חיים וידל ב"מקור ראשון", פרשת נח, תשס"ו.